

МЕТОДСКИ АСПЕКТИ НА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ИГРИТЕ ВО ВОСПИТНО - ОБРАЗОВНАТА РАБОТА

11/2008

Билјана Попеска - Митевска ¹, Катерина Митевска

¹ Факултет за физичка култура - Скопје

АПСТРАКТ

Играта наоѓа широка примена во воспитно - образовната работа со децата на различна возраст. Во предучилишниот период е основен облик на активност на децата. Во периодот на основното училиште играта има голема примена, пред сè како начин на учење. Со своите карактеристики и особености играта има своја примена во процесот на тренирање и како дел од слободното време. За успешна реализација на игрите неопходно е да се добро осмислени, организирани, раководени и реализирани. Значајни за успешната реализација на игрите се: изборот на играта и содржините, правилата на играта, објаснувањето на играта, нејзиниот тек и траење, улогата на водачот, изборот на групите итн.

ABSTRACT

The games are often used in educational work with children at different ages. In the preschool period (kindergarten) games are the main form of children activity. In the primary school period games are used mostly as a form of learning process. Having specific characteristic games are also used as a form of activity in spare time and as a specific method in the training process. In order to insure a successful realization of the games, it is necessary to be well prepared, organized and realized. A selection of the games and their contents, games rules, instructions how to play, games duration, the role of the games animator or leader, elections of the groups etc, are an important elements for successful realization of the games in the educational process.

ВОВЕД

Играта е доброволна активност, без материјална корист, која се одвива по утврден редослед, во утврдени просторни и временски граници, со доброволно прифатени, но обврзувачки правила. Играта е цел сама за себе. Ја следат емоционална возбуда и радост, носи ведрина и позитивно расположение на учесниците. Играта е доминантна активност во детството. Во предучилишниот период е основен облик на активност на децата и го исполнува најголемиот дел од времето на децата. Во периодот на основното училиште иако со помала застапеност играта сепак има голема примена пред сè како начин на учење. Со своите карактеристики и особености наоѓа широка примена во воспитно-образовната работа и во процесот на тренирање. Во постара возраст играта има своја примена како дел од слободното време и како начин за рекреација и релаксација.

ПРИМЕНА НА ИГРИТЕ

Играта наоѓа широка примена во воспитно-образовниот процес. Се применува во сите делови на часот по физичко воспитание, варијациите се согласно целите кои сакаме да ги постигнеме и се однесуваат на доминантниот вид на оптоварување-физичко, емоционално, интелектуално; динамиката на реализација, времетраењето, изборот на активностите итн. Согласно содржините и начинот на реализација преку игрите се остваруваат педагошките цели на наставата: здравствено-хигиенски и воспитни.

Самостојноста во активностите, изведувачето на движењата преку кои се троши енергијата, природните облици на движење, изведбата на движењата по делови или во целина, снаоѓање во променливите услови на играта, самостојниот избор при решавање на задачите придонесуваат во остварување на поставените цели. Играта претставува средство за запознавање на сами себе, но и средство за одмор. Во процесот на спортскиот тренинг со помош на играта може да се усвојат различни сложени движења или одредени елементи од техниката и тактиката од одредени спортови, но истовремено успешно може да се применат и како средство за подобрување и развој на моторните способности. Играта претставува значајно средство за психичко освежување на спортистите и отстранување на монотонијата на тренингот.

Сепак, постојат разлики меѓу играта и спортот. Играта не бара специјална подготовка на учесниците. Правилата се менуваат зависно од учесниците и вештината на водителот на игрите, условите во кои се изведуваат итн. Кај игрите нема точно одреден број на играчи, точни димензии на терените и нудат можност за примена на различни достапни реквизити. Спортот од своја страна има цврсти стандардни правила, точен број на учесници, режим на тренинг и висок степен на подготовка.

МЕТОДСКИ АСПЕКТИ НА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ИГРИТЕ ВО ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА

Игрите се значаен сегмент од воспитно-образовниот процес и наставата по физичко воспитание. Значаен предуслов кои овозможува игрите да ги остварат целите заради кои се применуваат во наставата е да се добро осмислени, организирани, раководени и реализирани. За таа цел ќе се осврнеме на методските аспекти кои треба да-се-имаат во предвид при реализација на игрите.

Во примената на игрите во воспитно-образовниот процес како значајни се издвојуваат две групи фактори: внатрешни и надворешни. *Надворешни* се оние *фактори* на кои помалку може да се делува и се поврзани генерално со целиот воспитно-образовен процес. *Внатрешни фактори* се оние кои оставаат можност за делување и се однесуваат пред се на подготовката, организацијата и реализацијата на игрите во воспитно-образовниот процес, односно бараат почитување на одредени методски законитости на работа. За да може играта да предизвика позитивни ефекти треба да се води сметка за: изборот на содржините, правилата на играта, улогата на водачот во играта, објаснувањето на текот на играта и нејзиното траење.

Избор на игрите

При реализацијата на игрите, значајно е прашањето кое се однесува на нивниот избор. Изборот на игрите зависи од: возрастните карактеристики и интересот на учесниците, целта на играта, материјалните и климатските услови.

▪ *возрасни карактеристики на учесниците* - содржината на игрите и барањата кои таа ги содржи треба да одговараат на развојниот степен и моторните способности на учесниците. Децата на помлада возраст имаат несигурни и неусогласени движења кои ги активираат првенствено големите мускулни групи. Содржините на игрите наменети за оваа возраст треба да се едноставни, кратки, со лесни правила и задачи, со подеднакви барања за сите деца без издвојување на улоги. Децата од постарата возраст кои веќе имаат одредена ориентација во просторот, владеат со сложените движечки структури може да совладаат игри со посложени задачи и правила, игри кои бараат брзи реакции, изнаоѓање на решенија и имаат натпреварувачки карактер.

▪ *Интересот на учесниците* - интересот и вклученоста во играта ќе биде дотолку поголем, доколку содржината на играта е согласно интересите и желбите на учесниците. Новите содржини треба да ја поттикнуваат љубопитноста на учесниците, а со тоа да го

зголемат и нивниот интерес за активирање. Новите средства ги збогатуваат игрите.

▪ *Цел на игра* - која игра ќе ја одбереме зависи од целта која сакаме да ја постигнеме. Зависно од тоа дали целта е физичко оптоварување и загревање, растеретување после напорниот час или позитивно расположение ги одбираме и игрите кои ќе ги примениме. Изборот варира и во зависност од делот на часот кога се применуваат.

▪ *Материјални услови* - изборот на игрите во голема мерка е условен од расположливиот простор, временските услови, достапните реквизити. Независно од ова за најголем број игри потребна е желба за играње, креативност и добро расположение.

▪ *Редослед на избраниите игри* - При изборот на игрите треба да почнеме со игри кои содржат едноставни елементи со што учениците ќе стекнат претстава што треба да прават, но и да ги научат правилата кои треба да ги почитуваат. Добро е на почеток да се бираат игри во кои грешката на поединецот не им штети на останатите учесници. Во натамошната етапа се бираат игри кои пред учесниците поставуваат повисоки барања, правила и посложени движења. Тоа се игри кои вообичаено се играат во парови, тројки, четворки и конечниот резултат зависи од сите учесници. Понатаму следуваат екипните игри како чекор кон спортските игри.

Организација и реализација на игрите

Прашањето на успешната организација и реализација на игрите во себе ги обединува: местото на одржување, поделба во групи, запознавање со правилата и текот на играта, времетраењето итн.

▪ *Место на реализација* - игрите може да се реализираат речиси на секој простор: во сала, училишница, на отворено, во вода итн. Внимание треба да се посвети на големината на просторот на кој ќе се реализира играта, односно тој треба да одговара на возраста и физичките способности на учесниците и на барањата на играта. Просторот доколку има потреба треба претходно јасно да се обележи или одреди, да се превземат соодветните мерки за безбедност (да нема нерамнини, да не е лизгав итн). Доколку играта бара примена на реквизити истите се поставуваат во избраниот простор на начин кој не ја загрозува безбедноста на учесниците и непречениот тек на играта.

▪ *Поделба во групи* - внимателно треба да се пристапи при одредување на групите кои ќе учествуваат во играта. Треба секогаш да се настојува групите да бидат со подеднакви квалитети испособности и подеднакви шанси за успех за да не дојде до демотивирање на некои од учесниците со што се оневозможува успехот на

играта. Сите учесници треба да имаат активно учество во играта.

▪ **Зайознавање со правилата и шекој на игра** - правилата на играта треба да бидат презентирани пред сите учесници. Описот на правилата треба да биде кратко, јасно, прецизно, без непотребни опишувања и детали. Правилата треба да бидат конкретни, да не се менуваат во текот на играта и целосно да се почитуваат. Со цел стекнување јасна претстава за текот на играта добро е доколку постои можност играта накратко да се демонстрира.

▪ **Тек и шраење на игра**

- игрите немаат точно определено времетраење
- траењето на играта зависи од интензитетот и интересот на учесниците
- играта може да се повтори неколку пати доколку е интересна за учесниците
- играта која учесниците не ја прифаќаат не треба да се форсира
- играта која не е добро подготвена или објаснета не предизвикува интерес, радост и забава
- во тек на играта правилата мора да се почитуваат
- играта може да се прекине доколку се изведува погрешно или се прекршува одредено правило
- методички е неоправдано често прекинувања на играта
- играта се прекинува кога е најинтересно
- игрите со натпреварувачки карактер секогаш треба да се изведат до крај
- никој не треба да биде разочаран по завршувањето на играта

Улогата и задачите на водителот на играта

При реализацијата на игрите значајна е улогата на водачот на играта, најчесто наставникот или тренерот. Тоа е најчесто личност со позитивно и ведро расположение, со позитивна енергија која настојува да ја пренесе на учесниците. Со изразот на лицето, модулатијата на гласот создава расположение за играта. Негова задача е да ги поттикне и мотивира сите учесници активно да се вклучат во играта. Неговото присуство треба да биде

незабележливо и ненаметливо. Не смее да биде нетрпелив и груб кон децата. Водачот ја избира играта, теренот, често ги дели учесниците во групи, ги објаснува правилата и начинот на реализација на играта. Тој се грижи за почитување на правилата, правилниот тек на играта, го објавува резултатот и го прогласува победникот, доколку има потреба ја прекинува играта. Во тек на играта водачот е одговорен за поттикнување на ведро и позитивно расположение, радост, дружење; отстранување на нетрпеливоста, недругарството, егоистично и нечесно однесување. Водачот на играта треба да има другарски однос со учесниците и целосна доверба во нив.

ЛИТЕРАТУРА

- Berbinova, A. (1973). Mama, tata vezbajte sa mnomo. NIP "Partizan", Beograd.
- Ivić, I., Novak, J., Atanasković, N., Asović, M. (2003). Razvojna mapa. Pregled osnovnih prekretnica u mentalnom razvoju djece od rođenja do sedme godine. Prosvjeta, Zagreb.
- Kalish, S.: Fitnes za djecu, praktični savjetnik za roditelje. Gopal. Zagreb
- Каменов, Е. (1988). Предучилишна педагогија, Просветно дело, Скопје.
- Koritnik, M. (1970). 2000 igara igre motorike, Sportska Stampa, Zagreb.
- Neamt, S., Tallack, J. (1997). Good practice in impletemting the preschool ciriculum, London, Stanly Thovhes.
- Stella, I. (1984). Sportske aktivnosti djece u slobodno vrijeme, Skolska knjiga, Zagreb.
- Tmavac, N. (1979). Dečja igra, Dečje novine, Gorni Milanovac.
- Findak, V. (1979). Tjelesni odgoj u osnovnoj skoli, Skolska knjiga, Zagreb.
- Findak, V. (1995). Metodika tjelesne i zdravstvene kulture u pretskolskom odgoju, Skolska knjiga, Zagreb.
- Шкарик, О. (2004). Развојна психологија. Филозовски факултет. Скопје.